

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

4 Vtrùm prudentia pendeat à virtutibus moralibus, & quomodo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

DVBITATIO IV.

Utrum Prudentia pendeat à virtutibus moralibus, & quomodo.

30 **R**espondeo, Prudentiam in suis functionibus pendere ordinariè à virtutibus moralibus. colligitur ex Aristot. 6. Ethic. cap. 5. & 13. Probat-ur, quia Prudentiæ est, id quod in singulis actio- nibus est honestum, apprehendere, seu iudicare tamquam hic & nunc conueniens: atqui virtus moralis in voluntate existens, facit vt id quod est honestum, videatur intellectui conueniens, & hic & nunc acceptandum. Quisque enim iudicat prout est affectus: iracundus enim apprehendit intellectu vindictam tamquam conuenientem; & intemperans voluptatem; avarus, habere copiam pecuniarum: seruare autem in his modum ratio- nis, non apprehendunt vt conueniens sibi hic & nunc, sed vt summum, vt conueniens in genere, vel pro alio tempore & statu rerum. Sicut enim in
31 *Quo modo affectus mouet iudicium.* animalibus, varij instinctus & propensiones natu- ræ faciunt vt phantasia apprehendat varias res tamquam conuenientes vel repugnantes: ita in hominibus varij affectus siue voluntatis, siue appetitus inferioris, siue habitus sint, siue actu, sunt causa cur phantasia & intellectus aliquid apprehendat vt conueniens vel disconueniens. Morales itaque virtutes in voluntate latentes faciunt vt intellectus bonum honestum in actionibus iudicet esse conueniens hic & nunc fieri: idque præstant, partim quia comprimunt passiones, quæ rationem perturbant in consideratione honesti, & bonum delectabile ostentant: partim quia subiectum ita disponunt, vt opus honestum sit ei quàm maximè congruum, sicut sitienti potus, esurienti cibus. Vnde mirum non est, intellectui statim ita videri. Consensio enim illa, quæ est inter obiectum & affectum, causa est ex parte obiecti, vt apprehendatur per modum conuenientis. Sicut è contrario dissonantia est causa cur intellectus apprehendat vt dissentaneum.

Vnde apparet quantam vim habeat affectus in omnibus iudiciis practicis nostrarum actionum directiuis. Idque experientia quotidiana compro- bar. vide 1. 2. q. 9. a. 2. & 5. Dixi, ordinariè, quia aliquando (etsi rariùs) sit vt aliquis de honesto hic & nunc prudenter iudicet, quamuis voluntas sit prauè ad illud affecta. ebrius enim interdum iudicat bonum esse vt hoc tempore & loco, in hoc conuiuio rationis mensuram seruet; etsi affectus ad hoc non inclinet: & mæchus, vt se hic & nunc contineat; quamuis affectus in contrarium tendat. ratio est, quia vt intellectus possit comprehende- re honestum sub ratione conuenientis hic & nunc, sufficit consensio, quam illud habet cum natura rationali, in qua veluti in radice omnes virtutes morales continentur. prauus enim affectus non possunt illam consensionem & congruentiam tollere; quamuis eam multum obscurent & ob- uoluant. Vnde moraliter fieri nequit vt quis cre-

bro prudenter iudicet in particulari, sine virtute morali.

Dices, Virtutes morales supponunt pruden- tiam; quia sunt habitus electiui secundum dicta-
33 *Omissio.* men prudentiæ: ergo prudentia non supponit vir- tutes morales: essent enim seipsis priores ac poste- riores, & sibi ipsis causæ & effectus.

Respondeo, Virtutes morales completas suppo- nere prudentiam completam tamquam magi- stram, & directricem, quæ in singulis functioni- bus ostendat quid, & quomodo agendum. Inchoa- tas verò (nempe vt solum sunt affectus honesti in genere, v. g. temperatè viuendi; cuique, quod solum est, reddendi) supponere prudentiam in- choatam per *Synteresin*; quæ est rudimentum quoddam, inchoatio, & principium prudentiæ: sicut affectus ille honesti est inchoatio virtutis
34 *Virtus moralis inchoata supponit inchoatam prudentiam, quæ consistit in Synteresi.* moralis. At prudentia secundum, illam suam in- choationem non supponit vilo modo virtutem moralem; sed est cauta virtutis moralis inchoata: secundum verò suum complementum, quod habet vt se extendit ad actiones singulas, supponit virtutem moralem, saltem inchoatam.

Aduerte tamen, prudentiam posse dici duplici- ter completam; primò essentialiter, cum se non tantum extendit ad principia moralia, & conclu- siones generales, sed etiam ad plerasque actiones indiuiduas alicuius virtutis. Secundo extensiuè, cum potest facillè in omni casu occurrente iudica-
34 *Prudentia & Virtus moralis dupliciter dicitur completa.* re. Simili modo virtus moralis potest dupliciter dici completa; essentialiter & extensiuè. Essentialiter, cum extendit se ad aliquas functiones suæ materiæ promptè obeundas. Extensiuè, cum ad omnes. Priore modo Prudentia non supponit vir- tutes morales, nisi inchoatas; neque omnes, sed eas tantum, in quarum materia versatur. Altero modo supponit omnes virtutes morales, etiam comple- tas. Quia nemo potest in omni casu prudenter iudicare, v. g. in materia temperantiæ, nisi aliis quo- que virtutibus sit instructus: si enim caret forti- tudine, non rectè iudicabit de honesto temperan- tiæ, mortem intentante tyranno; si iustitia, non rectè iudicabit quando ius alterius per temperan- tiam violaretur, negando debitum coniugi, itaque perfecta Prudentia requirit omnes virtutes mora- les: singulæ quoque virtutes morales si perfectæ sint, supponunt prudentiam; ita tamen vt pruden- tia priùs se extendat ad quamuis actionem in indi- uido, quàm virtus moralis se ad illam proferat. Nam iudicium prudentiæ semper præit affectum virtutis moralis circa vnum eundemque actum indiuiduum. Sed de his plura 1. 2. q. 58.

Ex his intelligi potest in quibus sit prudentia; 35 (de quo D. Tho. a. 13.) perfecta enim prudentia in quibus non potest esse nisi in vitis probis, qui affectum in omni materia virtutis rectè dispositum habent. Hi enim soli rectè iudicare in omni negotio oc- currente possunt. In hominibus improbis, vel ali- cui vitio deditis non potest esse nisi imperfecta prudentia. quia prauus affectus, quo laborant, non sinit eos prudenter in materia virtutis opposi- tæ iudicare.